

LA VETLLADA.

SETMANARI POPULAR

Á LA MEMORIA

del il·lustre compatrietà,
del sabí Theolech,
del insigne Prelat lo
Il·lm. y Revm.

DR. D. PERE COLÓMER Y MESTRES,

Bisbe de Vich.

La Redacció de LA VETLLADA.

ERRORS LAMENTABLES.

II.

Si la rahó natural descubreix clarament que l'home, no sols té debers que cumplir ab sos semblants, sinó també, y sobre tot, obligacions que 'l lligan envers son Deu, clar está que no ha de faltar una norma, una ley que fixi y determini aquestas obligacions, puix si la altíssima sabiesa del Criador no ha deixat una sola fibra de nostre cos sens una determinada ordenació, ni una sola facultat sense un objecte, ¿com podríam suposar que l'enteniment concebís la necessitat d'una ley y un ordre moral sens que aquesta ley y aquest ordre existissen de una manera concreta?

Debent ser aquesta una ley certa, tot home que raciocini justament regoneixerá que no pót dependir de las investigacions de la rahó humana, ja que la historia de la filosofia nos demostra que no hi ha res més variable ni contradictori que las teorías morals fundadas esclusivament en las especulacions de la rahó natural. Aquesta arriba á descubrir los principis més generals, com són la existencia de Deu, la immortalitat de l'ánima, la obligació de evitar lo vici y practicar la virtut, y altrás veritats que 's deduheixen de la sola observació de la naturalesa: aixó es molt cert. Més totas aquestas nocions, per lluminosas que sian no son suficients pera donar al home una norma tal, que li donga no sols idea clara de tots sos debers, sino que li oferesca motius pera mantenirlo en la virtut en totas las circumstancias de la vida. Y la proba més clara d'aquesta incapacitat moral, nos la donan tots los pobles de la antigüetat pagana, que guiats ab la sola llum de la rahó, no sols desconeguén las veras obligacions envers lo Criador, entregantse á la idolatria y fins al absurdo repugnant del fetiquisme, sinó que erráren sobre 'ls mateixos principis de dret natural; legitimant lo robo, la tirania, lo suicidi, l'abandono y assassinat dels fills y molts altres crims horribles; abandonantse, en fi, á unas costums llicenciosas y perversas, contrarias á tota idea de virtut y de justicia. Y no 's pot dir que tal degradació fós deguda á la falta de progressos en la ciencia, perquè la filosofia purament profana es actualment inferior á la de Platon y Aristóteles, y además, no hi ha cap error d'aquestos y tots los filosops gentils, que no haja sigut reproduhit y sostingut per algun dels moderns racionalistas. Tot lo qual, sens necessitat d'aduhir citas, es un fet ja comprovat y regonegut fins pels mateixos adversaris del Catolicisme.

Si, donchs, la rahó humana es impotent pera

declararnos la llei que déu guiar nostra conducta, es necessaria una llum superior que esclareixi tots los dptes, y una autoritat que posi á ralla nostras eternas contradiccions. ¿Y podriam pensar que 'l sabi Legislador del univers, que ha provehit tan cuydadosament á totas las criaturas dels medis necessaris proporcionats á lo que reclama la naturalesa de cada una d' ellas, hauria faltat justament en la obra de més gran designi, com es l' home, abandonantlo per sempre als dptes y contradiccions inherents á sa flaqueza, y no donantli una norma segura pera 'l cumpliment de sos debers més importants? Aixó seria negar la sabia previsió que clarament en tot lo criat se manifesta. No, no ha faltat al home aquest auxili superior que reclamaba la sua impotencia, y aquest auxili es la Revelació divina, que es la manifestació de la llei, feta per Deu al home d' una manera especial y extraordinaria, es á dir, sobre del ordre natural establert en la creació. Y aquesta Revelació está confirmada no sols per testimonis humans los més fidedignes, com són la multitud d' historias, monuments y successos irrecusables que á ella 's refereixen, sinó també per certas notas ó sagells extraordinaris que la demostran y la distingeixen certament de tot engany que pogués inventar los homes. Aquestas notas son los miracles y las profecias: un fet que presenta tan abundants caràcters de veritat, no pot ser negat sinó per una obstinada malicia que tanqui 'ls ulls á la llum de tot sá criteri.

En va los esforços d' una falsa filosofia han pretingut desfigurar la veritat, volent presentar la missió de Moisés, dels profetas, y sobre tot la de Jesucrist com un aconeixement purament natural en la història humana, negant lo sobrenatural de sa vinguda y 'l coneixement que donáren als homes de la voluntat divina. La crítica més elemental regoneix que una missió y una doctrina en favor de las quals s' hagin obrat y complert miracles y profecias no poden menos de ser divinas, y eixos miracles y eixas profecias se proban y 's confirman per testimonis tants y tant fidedignes, que negárloshi l' assentiment portaria al absurdo de destruir tota fe divina y humana y negar temerariament tota la història. Se pòt ben afirmar que, fins considerant la cosa no més que ab lo criteri purament humá, no hi ha cap fet que sia demostrat de una manera tan completa com la existencia de la Revelació divina. Fixantnos solament en la missió de Jesucrist, que es lo fi de la llei, veyem en Ell com-

plertas las profecias més claras y definidas, y descubrim clarament son poder diví en los miracles que obrá, públichs, evidents, confirmats per lo testimoni de sos mateixos contraris, y referits per los Evangelistas als mateixos juheus que pogués presenciarlos; sens que tot un poble interessat per una maligna obstinació en descreditar á Jesucrist se fos atrevit may á contradirlos, ans al contrari, á despit seu los confessa, y dona á tot lo mon un testimoni irrecusable de la veritat. Y si á més d' aixó se considera la excelencia y santedat de la doctrina evangélica tan superior á tot lo que may haja pogut concebir la humana filosofia, y la rápida y miraculosa propagació de la mateixa, apesar de ser contraria á las passions més arreladas, propagada per los homes de més baixa condició y combatuda per lo poder material més gran que hi ha hagut en la terra; si 's repara en la sua admirable conservació apesar de sos innumerales enemichs, y finalment en lo testimoni de tans mártirs que la professáren á costa dels més horribles torments, aixís com en lo de tans pares y confessors de la Iglesia junt ab los sabis més eminentes de tots los sigles; si tot aquest conjunt de circunstancias se considera degudament, se veurá tan clarament confirmada la divinitat de la missió y la doctrina de Jesucrist, que no será possible tenir de cap altra veritat una convicció més segura.

Es donchs innegable que la doctrina predicada per Jesucrist es la mateixa Revelació divina, la veritable llei que dóna á coneixer al home los debers que l' obligan ab Deu, ab lo próxim y ab sí mateix. Que aquesta llei es necessaria y obliga á tots los homens, ho diu ben clarament en primer lloch, la mateixa rahó natural, puix sént la Religió dictada per lo mateix Deu, en bé de tots los homes, y habent volgut que fos predicada, no á un poble determinat sinó á *totas las criaturas*, es evident que tots estém obligats á cumplirla, com es evident que la criatura déu obediencia á son Criador.

Més Jesucrist nostre Senyor, obrant ab aquella sabia previsió propia d' un Deu, no confiá la Revelació á la rahó individual; sinó que, ja pera oferir als homes un medi cert pera coneixer la identitat de la vera doctrina, ja perquè aquesta fos degudament interpretada y conservés en tots los temps sa integritat, instituhí una Iglesia visible y perpétua, dotantla de la infalibilitat y autoritat pera que continués la sua missió sobre la terra. Tal es la Iglesia católica, instituhida

divinament per Jesucrist en la persona dels Apóstols y Sant Pere com á són cap supremo, y continuada sens interrupció en los bisbes baix lo govern y autoritat del Sumo Pontífice; la qual persevera ensenyant la mateixa doctrina que ensenyaban los Apóstols, com ho prova no sols la condemnació y 'l dissentiment dels heretges que pretenen destruhirla, sinó lo régimen constant y la successió no interrompuda de pastors y bisbes desde Jesucrist fins á nosaltres, y la série de romans Pontífices ab los quals han comunicat sempre los bisbes de totas las iglesias particulars.

Siguent, donchs, la Iglesia católica la única que rebé de Jesucrist la missió d' ensenyar, aquesta, per medi de sos ministres, usa legitimament de la mateixa facultat en nom de sòn Fundador. Per lo qual, aixis com lo obligació de la Iglesia es ensenyar, la dels fidels particulars es creurer y sér ensenyats; y com la fé y la veritat religiosa sols s' adquireixen per la legítima autoritat, de aquí 's segueix que 'ls que no obeeixen á la Iglesia retxassan la veritat y al mateix Jesucrist, y per consegüent faltan al compliment de la lley que Deu ha imposat als homes. Lo qual ben clar significá son diví Mestre quan digué á sos Apóstols: «Qui á vosaltres desprécia, á mi 'm desprécia» (Math. X, 16,) y en altre lloch: «Si no escolta á la Iglesia, tinchlo com á gentil y publicá» (XVII, 17.)

De tot lo dit se 'n deduheix ben clarament quan absurdo es suposar que l' home pot cumplir la lley que Deu li ha imposat seguint no més lo dictámen de la sua consciencia, y que no es veritable religió sinó més aviat orgull y detestable rebeldía, lo guiarse per las máximas de una falsa moral que considerant á la religió simplement com á un medi de educació humana, tracta de enmotllarla al capritxo de la rahó individual, apartantse de la única y veritable regla que ha dictat lo Etern Legislador.

J. P. y F.

À BALMES.

Ab sa potentia ma l' Etern tocava
Lo téu altívol front; Ell t' infundía
Son immortal alé, y 't féu un dia
Un Geni qu' á sa Iglesia destinava.

Sospesa Europa un jorn te contemplava
Ab En Guizot lluytar, que combatia
Per sòn migrat error, y ab valentia
Vensut per ton saber après quedava.

¡Oh tu que en alas de la fé pujares
Al cim del temple de la ciencia vera
Y ab ton nom immortal la patria honrares!

Fes que en sos pobles, la llevó sencera
De saber y virtut, que tu hi sembrares,
Floreixin com hermosa primavera.

Joseph Simon y Jubany.

MEMORIAS D' UN ESTUDIANT.

VIII.

La vera amistat es un gran consol en las desgracias, digan lo que vulgan los pessimistas. Sobre tot quan aquella es contreta en la flor de nostres tendres anys, quan encara no ha destruhit la espontaneitat del sentiment la mira de conveniencia y previsió de las cosas útils que més tart amostihua nostre cor, es la amistat verament un afecte pur y desinteressat com la tendresa de la germanó, que s' ofereix coralment á tot servey y sacrifici, sens especular ni esperar altra compensació que l' amor y la correspondencia mútua.

Tals eran los llassos d' afecció pura que m' unian ab lo bon Genís (1) apesar de la diferencia de fortuna que mediaba entre 'ls dos, puix ell era fill d' un pobre masover de nostra casa. Ja may l' home cobra relacions més ingénuas que entre 'ls companys de primeras lletras: llavors aném y sortim plegats d' estudi, sens mirar si aquell ab qui juguém á bola ó fem batussas pel carrer va vestit aixís ó allís ni si es fill d' una casa més ó menos bona que la nostra: tots som germans. A mesura que anem creixent també creix la vanitat, sentim ja lo fitbló de la malicia mundana que 'ns imposa 'l jou de las conveniencias socials, los que portan levita aprenen de girar la cara á ne 'ls que portan gech, y 'l pretenciós alumno de la universitat, quan torna á son poble, se desdenya de saludar al antich condeixible que s' ha quedat conreuhant los camps de sos pares. Una educació falsa, filla del orgull y de la moda, sembra llavors l' odi entre la distinció de classes, destruhint lo salutable esperit de senzillesa y caritat que grabá en nostres cors la educació cristiana.

(1) Fem observar á nostres lectors que en l' anterior fragment d' aquestas Memorias, per un error degut á la lletra equívoca del original, los caixistas compungueren *Jesús* en lloch de *Genís*, qu' es lo veritable nom del personatge.

¿Has vingut ab ton pare? 'm preguntá 'n Genís senzillament.—No; he vingut tot sol.—Lo tó ab que vaig donar eixa resposta y sobre tot, la amarga espresió de ma fisonomia doná á compendrer á mon amich que 'm passaba alguna cosa extraordinaria. Llavors sens dirme res m' estrenyé carinyosament la ma, y conduhintme á una modesta habitació que donaba al pati, me digué tot rient:—Ja m' ho penso, has fet com jo; has fugit de casa teva: ja saps que 't coneix lo geni, y sé que 'l trobarte tu sol á Barcelona no pot venir sinó d' una calaverada.—Es cert, responguí jo mitj avergonyit.—Has sigut un tonto, continuá 'n Genís, tot trayentse l' uniforme y posantse una llarga brusa; séu, y perxó ño t' espantis. Jo vaig fer be de marxar de casa, perquè tu ja saps que la cosa m' anaba magre, y de teuladas en avall hont se vulla qu' anés la meva sort habia de millorar, mès tu, fill de la casa més rica del poble, t' has cansat d' estar bé, y no més pel gust de mudar de vida has volgut venir á passártela malament.—Tens molta rahó, mès ara ja está fet, y cregas que tinch mès necessitat de menjar que d' advertencias; 'm trobo sense un quarto, y fa ja prop de vint y quatre horas que no he tastat res.—Aquesta resposta tan contundent, era capás de refredar y posar en guardia á mes de quatre amistats de las que jo coneix, pero 'l meu amich, lluny de retráures, esclamá: dimontri! aixó són figas d' altre pané, be ho podias haber dit desseguida, y ja estarias rosegant la cuixa d' un pollastre, perquè lo qu' es de teca, ja 't asseguro que no té 'n faltará: soch amich de la cuynera y... ja 'm pots entendre, á més de que en aquesta casa sempre sobra menjar per atipá á mitj poble.—¿Y 'ls teus amos que hi dirán?—'Ls senyors may saben res de lo que passa en la cuyna y en las cambras del servey: ¡si vejessis quíns tiberis fem tot sovint ab lo cotxero, 'ls criats y uns quants amichs de la brometa! Deixau corre y esperam, mentres vaig á enllestir alguna feyna: aquesta es la meva cambra y la teva, aquí soparém tots dos sols y contarém las nostras cosas sens que 'ls demás hi tingan res que veurer: hasta luego; y anyadí tot rient:—ja ho veus, ara soch mes que tu, perquè porto casaca y 't faig la vida.

Encara que 'n Genís deya aixó per riurer, era una veritat: sols la miseria l' habia obligat á marxar de sòn poble, y 's guanyaba la vida ab sòn trevall; mentres que jo, mal agrahit als bons cuydados de mos pares que res m' escassejaban, habia fugit sense rahó de l' abundanta llar de

ma familia, y no 'm sentia ab forsas pera sortir per mi mateix d' una desgracia merescuda. Si; mon amich valia molt mes que jo. ¿Y quí m' ho habia de dir, pensaba entre mi, que l' últim fill d' un trist masover de casa habia un jorn d' apagar la mia fam? Y aprenguí á coneixer que 'l gran no pot may despreciar al xich ni dir «d' aquesta aygua no veuré», porque 'l mon dona moltes voltas, y tot se muda com las escenas d' un teatre.

Al cap de poch rato compareixia mon amich, per una porteta que donaba á las habitacions interiors, ab un parell de cabassos plens de menjars y vins exquisits, que per lo succulents y variats be donaban á coneixer que procedian d' una gran taula de caballers.—Y no 't pensis que sigan las deixías, deya tot arretglant los plats y parant la tauleta: aquí tenim la costum de deixar pels amos lo que agrada menos als criats, y la cuynera té la precaució de cobrar per endavant 'l delme de cada platillo, y repartirlo amistosamente entre 'l servey.—¿Saps que aixó ho trobo mal fet?—¿que hi farás, es la ventatja que tenen las casas sense mestressa: aquí ja n' hi ha pero que 'm farém? Ves si una marquesa s' anirá á ficar á las cosas de la cuyna: ella prou té una administradora interior, una especie de majordona, com diriam, encarregada de dirigir totas las menudencias del gasto diari, mès aquesta també 's dona fums de senyora, y passa tot lo dia enmirallantse, acompanyant y rebent visitas, parlant en las salas ab los senyors y figurins que freqüentan eixa casa; las duas cambreras son també unas senyoretas molt finas que no son bonas per alzar una palla de terra, aixis es que la cuynera y la seva ajudanta ja que s' emportan tota la carga, en cambi tenen lo gust de disposar y fer tot lo que 'ls hi dona la gana.

En aixó 'ns posárem á sopar alegrement, y no cal dir si jo hi vaig fer bon paper, tenint com tenia la salsa de la gana que 'm feya tots aquells menjars tan apetitosos. Ni cap pobre mestre d' estudi, si algun cop arriba á cobrar del ajuntament, fa un ápat tan de gust com 'l que jo feya aquell vespre. Quan la forsa del aliment y l' alegre calor del ví 'm comunicaren aquell humor y facilitat de parlar que s' experimenta en tots los bons dinars, vaig contar á mon amich totas las peripecias que m' habian ocorregut desde ma sortida del poble, lo qual, lluny de con móurel li feu fer un tip de riurer. Las desgracias qu' un se las busca tenen sempre cert carácter cómic, sobre tot quan no passen mes enllá de rebre al-

gun tanto, ser enganyat ó passar un xich de gana: quan un las passa, prou fan plorar, mes quan un las conta fan riurer.

No tingas pó, 'm digué 'n Genís, que quan jo vaig venir á Barcelona 'm robéssin com á tu vint y tres duros, perque no portaba mes que la roba de l' esquena, y una de las cosas que may se perdrán son 'ls diners de qui no 'n tingui. Tu al marxar de casa donares sens dupte un disgust als teus pares, mes jo 'm penso que encara 'ls hi vaig donar una alegría. Ja sabs qu' á casa eram dotze de familia, y com la masoveria es curta, y sobre tot lo meu pare poch amich de trevallar, la major part del temps la gana 'ns feya correr. La pobre mare, apesar de ser molt laboriosa no sabia com arreglarsho pera apedassar á tanta meynada: aprofitaba ab enginy las despallas que li donaban alguns benefactors; las calsas del gran, quan eran dolentas servian successivament pels mitjancers, y anaban á parar al últim al més petit, quan ja á cópia de pedassos habian perdut la primera mostra, de manera que no hi habia pesa de roba que no 'n passésem tots 'ls germans. Ab tot y aquesta industria ab prou feynas arribavam á anar cuberts. Com la miseria fa está sempre de mal humor, lo pare, que té prou mal geni, no feya mes que cridar y mourer rahons á la mare perque gastava massa, y sobre tot quan ell venia de jugarse 'ls diners al hostal, s' esbrabava ab nosaltres y sense to ni so 'ns pegaba unas pallissas, que 'ns deixaba esparverats, de manera que succehia alló que diu la cansó: «quan 'l pare no té pa, la canalla fa ballá.» Un dia vaig anar á buscar un feix de llenya, y anantlo á vendre al poble, donguí d' amagat á la mare los quartos que 'n vaig treure. Mon pare ho entengué, y 'm doná un fart de cop de bastons que 'm deixáren l' esquena blava. Llavors no poguent aguantar mes tan crudel tracte vaig fugir de casa, resolt á buscarme la vida á qualsevol altra part hont en paga del trevall no 'm donguéssin bastonadas. Habia sentit á dir qu' al pla de Girona hi havia bonas masoverias hont s' hi encabian molts xicotets com jo, y allí vaig encaminarme, disposat á llogarmhi per qualsevol feyna, en que no fos sinó pera guardar bestiar. Com no podia disposar, com tu, de cap tonto que 'm deixés trenta duros, tenia que fer captant tot lo viatge, cosa que á mi ja no 'm venia, digué, tan arrera ma com á un altre, perque 's pot dir que á casa tots nos habiam ja acostumat á mitj viurer de llimosna. Vaig rodar inutilment molts pagesias del pla de Salt y

Santa Eugenia: en totas me donaban si fa ó no fa a mateixa resposta —noy, ets massa petit.—
Un dia, cansat de correr per aquellas masías, aturantme á descansar, vaig quedarme adormit sobre un marge al peu de la carretera. Al despertarme vaig veurer devant meu un jove tot vestit de bellut negre, pero ab aquella roja lluentó que senyala en la roba alguns anys de servey. Me feu molts preguntas, á las quals vaig respondrer molt francament, enterantlo en pocas paraulas de la meva situació.—Pobre noy! me digué 'm sembla que per aquesta terra 't costará molt de trobar amo, perque l' anyada ha anat molt malament, y 'ls pajesos s' afluixan tan com prden del servey.—¿vol dir que va tan malament? —vaya! figurat si jo no ho sabré: ja fa tres anys que trepitjo aquestas terras, soch estudiant del Seminari de Girona, y sempre m' havia guanyat la vida fent de mestre en una casa de pagés d' aqui la vora. Ara prou hi tornaba jo, esperant també passarhi aquest curs, pero ells m' han fet aquesta rahó: —Geroni, aquest any si que no podém pas criá estudiant, perquè s' han cullit pocas trunfas, y prou feynas tindrem per engreixá 'ls tocinos.—Prou n' he rodat també de pagesias buscant colocació, mes tot han sigut passos en va: tothom per poch que pugui s' está de fer passá als noys, perquè la cullita ha sigut molt dolenta. Veyent la cosa tan mal parada, m' he determinat d' anar á Barcelona, ahont hi tinch una tia que está per cambrera en una casa de senyors, y molt será qu' en una ciutat tan gran ella no 'm trobi puesto pera guanyarme la vida y seguir los estudis.

La franquesa d' aquell bon estudiant me va mourer á demanarli si 'm volia per company, á lo qual accedí gustosament, y vetaqui que xano xano, de poble en poble y tot captant, ell per las rectorias, hont hi treya fabas d' olla, y jo per tot arreu, partintnos sempre la minestra com á bons germans, al cap de dos dias de un platxeríos viatge arribárem á Barcelona, si be qu' ab poch diners, ab molts esperansas. Y la tia del estudiant va venir com l' anell al dit, perquè á n' ell lo va colocar en la mateixa casa hont ella serveix, allí está com 'l peix á l' ayga molt ben tractat y seguint la sua carrera, y gracias á aquella bona dona, aqui 'm tens alegre y tranquil fent de lacayo.

(Seguirá.)

LO CANT D' UNA MARE.

Sota una parra—verda y frondosa
Hont las colomas—páran son vol,
N' está la mare—tota joyosa
Ben recolsada—sobre un bressol.

Mentres la fresca—marinadeta
Juga ab los rissos—de son infant,
Canta la mare—*laril-lareta*
Y 'n diu alegre—tot bressolant:

—Miraulo! sembla—la primavera;
De la ignocencia—porta lo vel,
N' es sa hermosura—tan falaguera
Que sembla un àngel—baixat del cel.

Sòn dues roses—sas dos galletas,
Sòn los seus llavis—corals bermeys;
La meva prenda!—val més pessetas
Que la corona—de tots los reys.

Tothom qui 'l mira—per maravella
Sent l' alegria—del bell matí,
Quan entre molsa—surt la poncella,
Quan s' obra 'l lliri—del fresch jardí.

Brota en sos llavis—la rialleta
Que 'ls jorns anuncia—del génit viu,
Com brota al marge—la violeta
Qu' avans senyala—lo temps d' istiu.

Tenyeix sa cara—serena tinta
Suau, delicada—com la claror
Que al sortir l' auba—lo cel ne pinta,
Raix de llum clara—que alegra 'l cor.

¡Qué n' ets de mono—rey de ma vida!
Moreta meva,—joliu aucell,
Com perdiuheta—del niu sortida,
Tórtola mañsa,—colom novell.

Quan més gran sigas—¡quíñas venturas!
Joguines riques—no 't faltarán,
Cavalls y cotxes—sants y figuras
Y 'ls Reys ¡que cosas te portarán!

Sent que mós llavis—pugas entendre
La lley divina—t' ensenyaré,
Y en ton cor verge—jo hi vull encendre
Totas las flamas—de nostra Fé.

Y si algun' hora—¡que may no sia!
Per altre deixas—tot l' amor meu,
Mes que jo 'm mori—de gelosía
Al menys no deixis—moreta mía
L' amor que salva,—l' amor de Deu.

Joan Planas y Feliu.

ASSOCIACIÓ CATALANISTA D' EXCURSIONS CIENTÍFICAS.

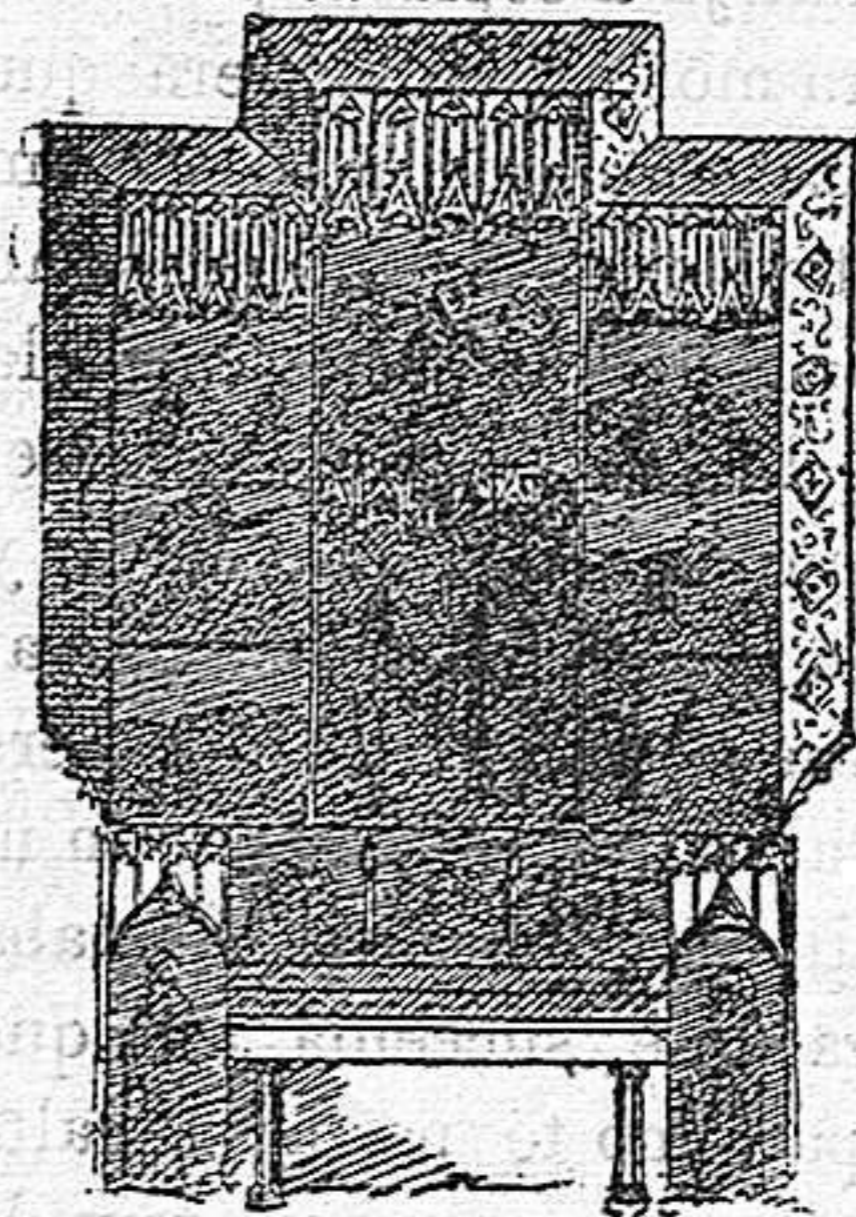
FULLA D' INSTRUCCIÓ ARQUEOLÒGICA.

(Continuació.)

Secció 4.ª—PINTURA.

Poden col·locarse entre las pinturas més antigas, los 1. MOSAICHS, dibuixos formats de pedras menudas de dos ó més colors, dels que es inútil ponderar la importancia. N' hi ha de romans que tothom coneix, (*Ex. Museu de Barcelona y Tarragona, etc.*) y de romànichs, *bisantins*, (*Ex. Ripoll, S. Pere de Tarrassa, lo fragment del Arxiu de la casa de la Ciutat de Barcelona, procedent del temple de S. Miquel, etc.*) 2. Las PINTURAS ROMÀNICAS: son molt escassas, y 's coneixen per estar pintadas sobre fusta, en semblar obra de la ma d' un noy, tan poca es l' art que revelan, en presentar los vestits de las imatjes los plechs en forma de cargol, y en no tenir fons, ni prespectives. 3. Las PINTURAS GÓTICAS, comuntment TAULAS per estar pintadas sobre fusta, son ja recomanables com obra artística. Lo *campes* ó fons es en ellas daurat, llis, ó ab dibuixos mostrejats, com també dauradas son las coronas (*nimbos*) dels sants y 'ls guarniments y brodats de sos vestits. Se

Fig. 22.

Retaula gòtica.

coneixen ésser del segle XII per estar pintats sobre fusta, á voltas ab tela ó ab pergami; los del XIII sobre tela enganxada á la fusta, y los del XIV y XV sobre fusta y de vegadas també ab tela. Se trovan formant RETAULES Ó ALTARS; (V. fig. 22) TRIPTICHS Ó quadros que 's tancan ab duas portas també pintadas; ó bé son procedents de *tapas de caixas de núvia*, de *capsaleras de llit*, etc. 4. Las PINTURAS DEL RENAIXEMENT són pintadas, las primeras encara sobre fusta, després sobre tela ó aram; los procediments son al *trep*, al *oli*, aixis com las gòticas al *encaustich*, manera de pintar desconeguda avuy dia. Las primitivas del Renaixement, sols son recomanables si tenen verdader mérit artístich. 5. VIDRES PINTATS Ó VIDRIERAS DE COLORS: Se conservarán com una joia, totas las antigas de las esglesias, puix son pocas las que quedan. Si en los finestrals hi mancan las columnetas y treballats de pedra, (*calats*) s' hi farán posar de nou y si en tota la finestra hi han particions de pedra se respectarán tal com sian, sens lo pretext de voler donar més llum.

Secció 5.ª—SERRALLERIA Y BRONZES.

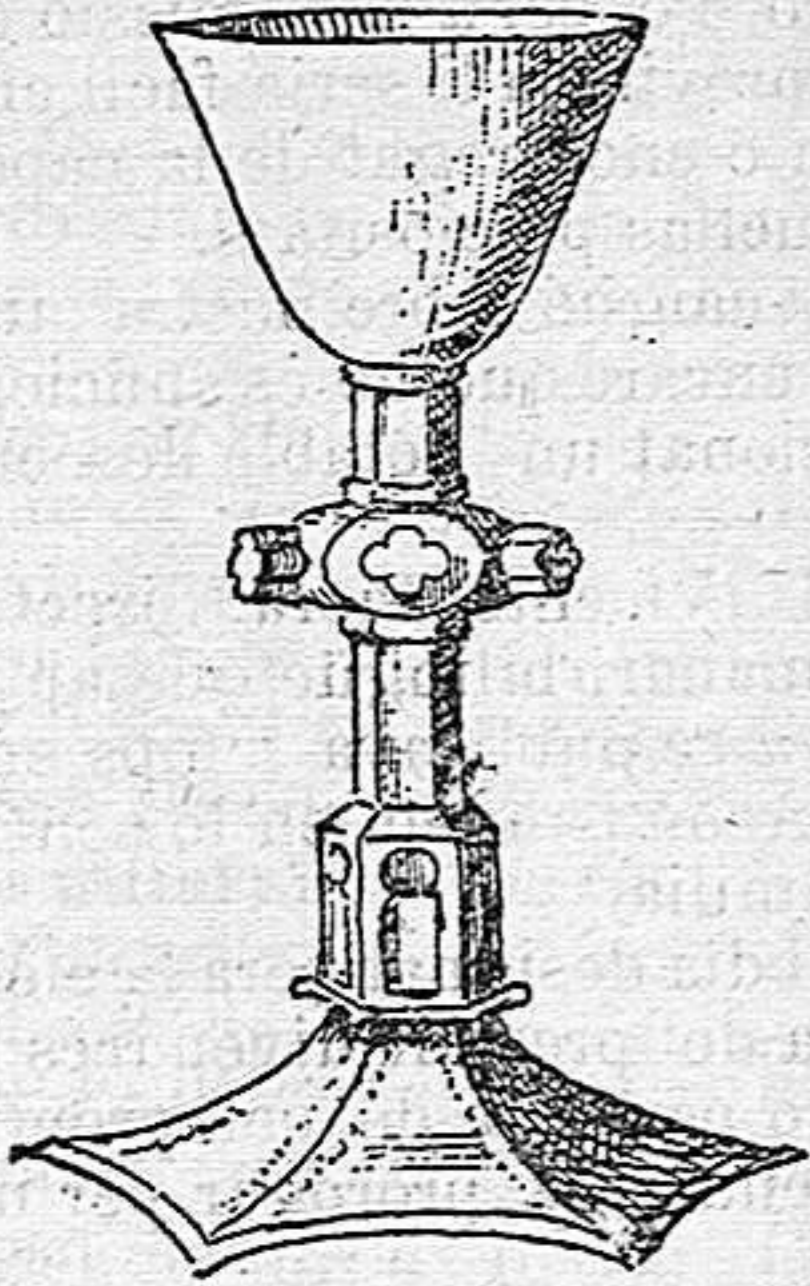
Comprén aquesta secció los objectes obrats de FERRO, ARAM, LLAUTÓ y alguns altres metalls, com son: BRONZES ROMANS, (*agullas ó fibulas, llántias, etc.*); CANALOBRES ó aparatos per aguantar ciris, (*Ex. canalobres gòtics de S. Bartomeu de la Quadra*); CANDELLERS, LLÁNTIAS, SALOMONS, CORONAS DE LLUMINÀRIA, LLUMANERAS, CLAUS Y PANYS, CLAUS GROSSOS Ó XICHS, FRONTISAS (*Seu de Tarragona*), PICAPORTAS, FERRAMENTAS DE PORTAS, (*Sta. Maria de la Mar, etc.*); BARANAS DE BALCÓ, REIXATS,

(Ex. Los dels claustres de la Seu de Barcelona), CAMPANAS, etc. etc. De tots aquestos objectes los d'ús més comú, pera tenir verdadera importancia arqueológica, deuen comptar al menys sobre doscents anys.

Secció 6.ª—ORFEVRERIA Y GLYPTICA.

Constituixen la Secció d'ORFEVRERIA, las alhajas d'OR y PLATA adornadas ó no ab ESMALTS Y PEDRAS FINAS, que s'guardan en esglesias y casas del comú y particulars y son CUSTODIAS y OSTENSORIS, RELIQUIARIS, CALZERS, (V. fig. 23), COPONS, CREUS PROCESSIONALS, (V. fig. 24), CROSSAS DE BISBE, (V.

Fig. 23

Calzer ojival.

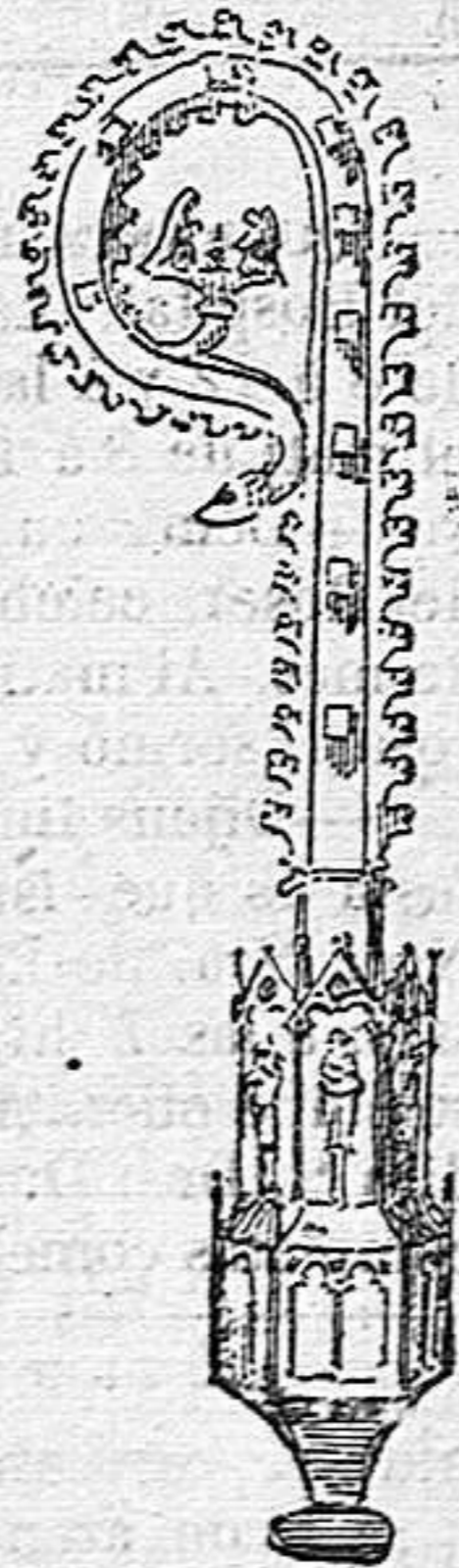
Fig. 24

Creu processional.

figura 25), BORDONS, PORRAS, ENCENSERS, NAVETAS Y PORTA-PAUS, IMATJES DE JESÚS, DE LA VERGE, ÀNGELS Ó SANTS, SCEPTRES, CORONAS, BASSINAS D'ACAPTAR, RAMS, CANDELERS Y CANALOBRES, TAPAS DE MISSALS Y EVANGELISTERS, etcétera; y com á profans: MASSAS DE AJUNTAMENT, (*Massas de plata del de Vilafranca*), ANELLS, TOMBAGAS, ARRACADAS, MANILLAS, XORQUES, BRASSALETS, AGULLAS DE PIT Ó MONYO, RELLOTJES, VALXELLAS, etc. Los ESMALTS venen á formar per élls sols una divisió en la secció d'ORFEVRERIA: qualsevol *quadro d'esmalt* anterior á aquest

Fig. 25.

segle, constituix un objecte d'aytant més valor artístich, quanta més es sa antiguitat.—Tots aquestos objectes poden ésser *bisantins*, (*Ex. creus de Bagá, de Vilabertran y de Riells, calzer de Nuria, etc.*), *ojivals* en gran nombre, y del *renaixement*. Se recomana als Srs. Rectors que mostren un decidit zel, en la conservació de las alhajas antigas de sas respectivas esglesias; puix que no es la riquesa del metall lo que las fa més preuadas, sino son mérit artístich-arqueològich. Lo anterior avís fém extensiu als Ajuntaments y á las familias acomodadas.—LA GLYPTICA s'ocupa de las *pedras grabadas*, que montadas en anells poden servir per segellar. (*Ex. las cornelinas, ágatas y pedras grabadas d'Amurias.*)

(Seguirá)

NECROLOGÍA.

L' Il·lm. Sr. Dr. D. Pere Colomer y Mestres, digníssim Bisbe de Vich, morí 'l dimars prop-passat, 30 d' Agost. Havia nascut en nostra ciutat lo dia 30 de Janer de 1822, sient bateixat lo dia següent en la excol-legiata y actualment parroquial iglesia de S. Fel·liu. Després d' haver fet los estudis preparatoris fou admés en nostre Seminari, ahont sempre fou la admiració y modelo dels seus condeixebles ja per la sua aplicació al estudi, ja també per la sua modestia y vida exemplar. Ab motiu de las circunstancias per que atravessava nostra patria aná á Roma pera rebre las sagradas ordres l' any 1845. Retornat á aquesta ciutat entrá luego de catedrático en nostre Seminari, en lo qual explicá Filosofia y després Teologia per l' espay de 28 ó 30 anys. L' any 1854 rebé en lo Seminari Central de Valencia 'l grau de Doctor en Sagrada Teología ab la calificació de *nemine discrepante*. Tot lo temps que estigué en lo Seminari lo dedicá al cumpliment de los debers sacerdotals, sient lo sacerdot modelo de nostra ciutat. La cátedra y 'l confessorari, l' estudi y la predicació eran los objectes en que distribuía 'ls dias, no sortint de casa més que per necessitat. Quan fou nombrat Bisbe feya molts anys que no havia sortit los portals de la Ciutat. A més dels profundos coneixements teològichs que l' adornavan, era també un distingit literato y un eminent poeta, dedicat especialment á la poesia llatina, avuy per desgracia tant descuydada. Entres altres exemples que podriam presentar, tots nosaltres tenim presents encare los molt notables y molt aplaudits versos llatins que escrigué pera 'ls funerals que 'ls seminaristas celebráren en la mort del que fou bisbe d' aquesta Diócesis Sr. Lorente; y també 'ls preciosos himnes que escrigué pera 'l nou reso de S. Narcís quan la Santa Sede 's digná nombrarlo Patró de tot lo Bisbat y concedí misa y reso propis. Mentres era catedrático de Teología Dogmática y desempeñava 'l càrrech de Director de la Associació de Senyoras pera la Vetlla y Oració al SS. Sagrament, Director de la Congregació del Escapulari blau y altres no menos importants, fou preconisat Bisbe de Vich lo dia 17 de Setembre de 1875 y consagrat en nostra Catedral lo dia 16 de Janer de 1877. No cal pas fer menció del molts y continuants mérits que havia contret durán la seva vida episcopal; tots nostres lectors saben las virtuts que l' adornavan, lo zel evangélich de que estava possehit, los múltiples y variats traballs apostólichs á que s' havia dedicat, mereixent la més coral estimació de tots los seus diocessans y de totas las personas que l' havian tractat. En la primera peregrinació que 'ls espanyols féren á Roma hi havia tres prelats; y un d' ells era l' Il·lm. Colomer, que esperava ab greu fransas la primera ocasió pera demostrar al Pare Sant la sua submissió, 'l seu amor y 'l seu incondicional

afecte á la Sagrada C tedra de S. Pere. Y en aquella peregrinació meresqué escoltar dels autorisats llavis del Pare Sant afectuosas y singulars paraulas d' afecte, estimació y agrahiment. Ja desde 'ls primers dias del s u breu pontificat tingu  ocasió de donar probas ben manifestas de la sua enterea inquebrantable, clara intel·ligencia, y gran acert en la administració de la sua Di cesis, en servey de la qual havia posat, com   bon Pastor, tot lo s u s r, lo s u valer y lo s u saber. Finalment una febre g strica, que degener  poch després en tifus, acab  ab la preciosa vida de tan il·lustre y virtuós Prelat. Las moltes virtuts de que estava adornat y lo molt que havia treballat en servey de la Sta. Iglesia li haur n guanyat ja sens dubte la corona de la gloria y de la immortalitat.

A la sua familia li don m lo m s sentit p same,   nostres lectors los hi deman m una oració per lo difunt y   ell que, al mateix temps que pregar    Deu per la Di cesis que tenia confiada al s u c rrech pastoral, preguia també per la Di cesis   la que havia pertenescut tants anys y que havia il·lustrat ab lo s u saber; per la ciutat en la que havia vist passar los m s falaguers dias de sa infantesa, v també per aquest humil setmanari, únich que en ella defensa los drets sagrats de la Sta. Iglesia, en profit de la qual  ll havia dedicat tota la sua vida.

Hem tingut ocasió de llegir una carta de Veruela, noviciat de la Companyia de Jesús. que esplica las festas celebradas en aquell Monastir ab motiu de la solemne coronació de la Imatge de Ntra. Sra. de Veruela. En la impossibilitat de copiarla íntegra, ne far m un res men pera satisfacció de nostres lectors.

Després d' un solemne tr duo de preparació arrib  'l dia de la festa en lo que estava la iglesia adornada   il·luminada com pocas vegadas s' havia vist. Comens  la funció en lo Monastir ab una comunió general, que fou molt concorreguda, formantse després una profess , en la que prengueren part 12 pobles vehins pr sidents per llurs Rectors y Ajuntaments. Al arribar los 7000 romeus que formavan la profess  al Santuari en que 's venera la Sta. Imatge, fou aquesta coronada per l' Il·lm. Sr. Bisbe de Hyps polis, la qual pronunci  un entusiast  sermó ponderant las gl rias de Maria. Seguidament S. Il·lma. celebr  de pontifical un solemn ssim ofici, en lo qual també hi hagué sermó. A la tarde tots los pobles que havian pr s part en la profess , 's conseqraren solemnement   Maria deixant en penyora llurs pendons. Seguidament predic  'l P. Goberna y luego altra vegada 'l Sr. Bisbe, terminant la funció ab la benedicció papal. L' endem  's celebr  en lo Monastir una Academia literaria.

Cr nica General.

Prop del que fou Monastir de S. Pere de Roda, se v u una ermita anomenada Sta. Elena. Temps

enrera hi habitava en ella un ermità, que la guardava y servia de guia als que per all  passavan. Avuy l' ermità no hi habita, y lo que es m s sensible, la capella està completament oberta, de manera que no solament hi entran tots los qui passen per aquells encontorns, sino que fins si recullen los remats en las horas de sol   temps de pluja. De totas las preciositats, que sens dubte hi havia en aquella capella, avuy no més hi quedan dos magnífichs retaules de marbre ab preciosas esculturas. Si no es possible rehabilitar pera 'l culto aquesta capella, al menos podria evitarse que s' acabessen de malmetrer los dos retaules de que havem fet menció. Pot ser   la Comissió de monuments d' aquesta provincia li seria f cil entendre ab lo propietari   encarregat de la capella pera poder salvar aquelles preciositats.

—Lo dimecres passat caigué sobre nostra ciutat una plogudeta, que, encare que no és suficient pera las terras, ha ocasionat un notable descens en la temperatura.

—Ha mort lo jove D. Vicents Piera, director que havia sigut del setmanari bilingüe que ab lo nom de *Tel fono Catalan* se publicava temps enrera en aquesta ciutat. Acompanyem en lo sentiment   sa angustiada familia.

—Dijous passat era 'l dia designat pera la elecció de la *mesa* que havia de presidir divendres la elecció de Senadors, pero per falta de compromissaris s' hagué de suspendrer y prorogar per un altre dia.

—Los hortelans de nostra ciutat aquest any si que haur n fet y encare continuaran fent lo *s u Agost*. La sequia que ha patit nostra comarca no ha perm s als pagesos sembrar cols, bròquils, naps y algunas altres tardanarias de las quals se 'n troba planta en nostras hortas; y la petita pluja d' aquestos dias ha perm s que 's replantessen en los camps, per lo qual se n' hi ha hagut molta demanadissa, habentse pogut vendre   un preu ben regular.

Butlletí relig s

QUARANTA HORAS: Dem  comensar n en la iglesia del Hospital. Las horas d' exposició ser n: al matí de 8   12 y   la tarde de 4   a 7  . Los dem s dias: al matí de 8   11   y   la tarde de 5   a 7  .

—Dem  en la Iglesia del Mercadal los confreres del Roser celebrarán las festas del primer diumenge de mes. Al matí hi haurà ofici solemne y   la tarde, rosari, sermó y profess .

—Dijous tindrà lloch en la iglesia dels Dolors la festa ab que 'ls fills d' aquesta obsequian   sa Patrona Ntra. Sra. de Loreto. A las 5   comensar n las misssas;   las 7 hi haurà comunió general; y   las 10 solemne ofici. A la tarde rosari, novena y sermó que dir  'l Dr. D. Joseph Ribas. Dimecres, després de completas comensar  la novena.

ADVERTENCIA.

A fi de atendre   la regularitat y bona administració de LA VETLLADA, supliquem   nostres suscriptors de fora Girona, se servescan enviar ab la major promptitut posible l' import del actual trimestre,

Girona: estampa de 'n Manel Llach.